

DESCOBERTA I PRIMERA EXPLORACIÓ DE L'AVENC MONTSERRAT UBACH

Per Jordi Lloret i Prieto
Espeleòleg i documentalista

Fragment original de "historia de l'avenc" publicat a Wikipedia (2014)

La descoberta

A començaments de 1962, una jova manresana, Montserrat Ubach Tarrés, acaba de concloure un curs d'espeleologia a la seva ciutat natal. Inicia la recerca de cavitats inèdites, primer pel Berguedà i a continuació en el veí Solsonès, en aquells temps una comarca espeleològicament verge. Per la seva curta edat l'acompanyen els seus pares, Josep Ubach i Carme Tarrés que, esperonats per l'entusiasme de la Montserrat, descobreixen al mateix temps que ella l'apassionant món de l'espeleologia. Moltes excursions les fa només amb la seva mare i totes dues viuen cada cap de setmana l'odissea de la manca de mitjans de transport en uns anys de penúries generalitzades.

Al llarg d'aquests pintorescs viatges amb autoestop, en camions de repartiment i ranquejants autocars de línia, amplien els seus contactes amb els pastors i la gent de les masies, que les reben amb curiositat i simpatia i que comencen a conèixer-les com "les dones que busquen forats". Durant mes d'un any dediquen el seu temps lliure a recórrer el territori, compartint fructíferes vetllades amb la gent i obtenint informació sobre coves i avencs que aniran explorant de mica en mica.

Durant la segona quinzena d'abril del 1963, l'espeleòloga, acompanyada dels seus pares i amb l'ajut del pastor Ramon Pujantell, fill de la masia de Cavallera Baixa, propietària del terreny, localitzen el forat on la família del pastor havia amagat objectes durant la guerra de 1936 al 1939. El mantenien d'amagat i ningú més el coneixia.

Per sota d'aquest amagatall la Montserrat accedeix a una rampa inclinada que mena a un pou de 27,5 metres de fondària i que, assegurada amb una corda pels seus pares des de dalt, baixa amb una escala metàl·lica de l'època (elektron). Acabaven de descobrir "l'avenc".

Admirant les seves notables dimensions, la Montserrat intueix una important continuació i s'adona que han trobat quelcom realment gran que supera els limitats mitjans tècnics de que disposen. Montserrat contacta amb el seu mentor, Josep Subils i Valls, prestigiós espeleòleg barceloní, que passaria a ser el president del Comitè Català d'Espeleologia, i l'hi demana reforços per explorar aquella nova cavitat que nomenen en un primer moment "avenc de la Boca del Boix" per l'arbust que hi ha a la boca, o "avenc de Cavallera" pel topònim del lloc. I ell, amb visió de futur i decidit impulsor de les relacions entre clubs espeleològics, l'hi proposa compartir amb altres grups el que, tots dos pressentiren podia ser quelcom excepcional. I així es produeix un dels grans moments de la història de l'exploració subterrània a Catalunya: la invitació a membres de les entitats més representatives del país per lligar esforços, sumar materials i formar el que hauria d'ésser un dels primers "interclub" de l'espeleologia catalana".

El juny d'aquell mateix 63, en una exploració que va durar 33 hores, superen els 200 metres de fondària. Durant 15 anys serà el rècord de profunditat de Catalunya i durant 20 el rècord del món en conglomerats. Aquesta fita, històrica, forma part dels anys de l'espeleologia i de l'excursionisme de Catalunya.

Comissió per a la protecció de l'avenc Montserrat Ubach i l'entorn

En l'exploració hi van participar 9 grups d'espeleòlegs pertanyents a altres tantes entitats excursionistes del país, els quals varen acordar batejar-lo amb el nom de la seva companya i primera exploradora: avenc Montserrat Ubach.

D'aquesta manera, participaran en les exploracions espeleòlegs de les joves promocions pertanyents a nou entitats diferents: EDES del Centre Excursionista Comarca del Bages (Manresa), EDECA del Centre Aragonès de Barcelona, ERE del Centre Excursionista de Catalunya, GIE del Club Excursionista de Gràcia, GIS de Pau i Justícia, RES del Club Excursionista Pirenaic, SIRE de la Unió Excursionista de Catalunya, SAS del Club Gimnàstic Barcelonès i SES del Club d'Esqui Puigmal.

El primer cap de setmana de juny del 1963, la Montserrat i sis barcelonins (Josep Subils, Fèlix Alabart Vila, Antoni Arnal Sentchordi, Carles Rostand, Emili Sabaté Sierra i Joan Senent Josa) baixen fins a -80, fent-se palès que la cavitat continua. El 30 del mateix més, en una jornada de 33 hores que inclou una àrdua desobstrucció als 118 metres de profunditat, els mateixos espeleòlegs, entre els que novament es troba la descobridora en l'equip de punta i als quals s'hi afegeix Oleguer Escolà Boada, assoleixen el fons de l'avenc. Amb una topografia de 210 metres supera per poc al clàssic avenc de l'Esquerrà, al massís del Garraf (Barcelona) i es converteix en la màxima profunditat de Catalunya i rècord del món en conglomerats.

Un cop a l'exterior, de forma unànime i exercint el dret legítim dels primers exploradors, els participants decideixen batejar aquesta cavitat sense nom amb el de la seva primera exploradora. I a partir d'aquest moment es coneix oficialment a la comarca i a l'espeleologia catalana i internacional com "avenc Montserrat Ubach".

Exploracions posteriors

Encara es fan alguns descensos complementaris per a aconseguir enllestir la topografia i finalitzar l'exploració i la fotografia de tots els racons de l'avenc. Del 22 al 24 de setembre (Arnal, Escolà, Senent, Subils, Ubach, Esteve Petit Llongueres, Joan Pintó Ferrando i Benet Poderós Caveró), 12-13 d'octubre (Alabart, Arnal, Escolà, Pintó, Senent, Subils, Ubach, Edmon Armisen Lladó, V. Llorba i Francesc Porta Casanella). El 1964: 27 a 30 de març (Arnal, Pintó, Rostand, Subils, Ubach i Xavier Molas) i 11-12 d'octubre (Escolà, Pintó, Rostand, Senent, Subils, Ubach, Bernat Cuevas i Manuel Soriano).

Entre el 30 d'octubre i l'1 de novembre de 1965 aquest col·lectiu d'espeleòlegs exploren totalment una branca lateral que ja havien reconegut en part l'octubre del 1963. Està formada per un pou finalitzat en rampa esglaonada, de prop de 70 metres de desnivell total, que baixa des d'una finestra en un replà a la cota - 129 fins el mateix punt final on arriba la via normal. La bategen "via Josep Subils", en memòria d'aquest espeleòleg mort, juntament amb Ferran Godoy, a la cova de la Fou de Bor (Cerdanya), el 8 d'agost d'aquest mateix any, en el primer accident d'espeleobuseig a l'estat espanyol. Els dos formaven part de l'equip d'exploradors de l'avenc Montserrat Ubach.

Amb l'organització de l'exploració a l'avenc Montserrat Ubach es consolida la nomenada "Operació Solsonès", iniciada l'abril de l'any anterior per Montserrat i els seus pares i es dona impuls a un seguit de campanyes que faran els diferents clubs al llarg d'uns quants anys explorant altres interessants cavitats subterrànies, però cap tant important com aquesta.

Vint anys després, l'Espeleo Club de Gràcia descobreix una nova via lateral, mitjançant l'equipament en artificial d'un passamanys aeri que flanqueja la capçalera del primer pou i dona accés a una curta xarxa vertical amb un pou de 34,5 metres i un seguit de ressalts que arriben a un punt cec a -83 metres. Exploració, desobstruccions i topografia fetes per Llorenç Canet Valls, Jaume Ferreres Gabarda, Maria Jesusa González, Maria del Carme Merino, Rafael Muñoz i Jordi de Valles Tena, en tres atacs (16 i 23 de febrer i 24 de març del 1985).

Barcelona, 2 de juliol de 2014

Comissió per a la protecció de l'avenc Montserrat Ubach i l'entorn